

**IŠORINIO VIDAUS AUDITO TARNYBOS
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS
CENTRALIZUOTO VIDAUS AUDITO SKYRIAUS
VEIKLOS VERTINIMO ATASKAITA**

Išorinio vertinimo ataskaitos data:

2023 m. rugpjūčio 02 d.

Išorinis vertinimas atliktas:

2023 m. gegužės 16 d. – liepos 5 d.

Pilnai atitinka ¹	Bendroji vertinimo išvada	PILNAI ATITINKA ^{2 3}
Dalinai atitinka		
Neatitinka		

¹ Vertinimo išvadų kategorijų reikšmės aprašytos ataskaitos 1 Priede.

² „Pilnai atitinka“ reiškia, kad vertintojų grupė padarė išvadą, kad atitinkamos Vidaus audito tarnybos veikla, struktūra ir procedūros, taip pat procesai, kuriais jie taikomi, visais reikšmingais aspektais atitinka Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymą ir kitus taikytinus teisės aktus, įskaitant Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašą. Vidaus audito tarnybos veikla yra efektyvi ir vykdoma atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus.

³ Vidaus kontrolės ir vidaus įstatymo 8str. 3 d. „Vidaus auditas viešajame juridiniame asmenyje atliekamas vadovaujantis šiuo įstatymu, viešojo juridinio asmens vadovo patvirtinta vidaus audito metodika ir kitais vidaus audito atlikimą reglamentuojančiais teisės aktais, atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus.“

Turinys

1. SANTRAUKA	3
2. ĮŽANGA	4
3. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS ATITIKTIES VIDAUS KONTROLĖS IR VIDAUS AUDITO ĮSTATYMO IR KITŲ TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMAMS VERTINIMAS	6
3.1. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS REGLAMENTAVIMAS IR VEIKLOS NEPRIKLAUSOMUMAS	6
3.2. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS PLANAVIMAS	8
3.3. VIDAUS AUDITO ATLIKIMAS	9
3.4. PAŽANGOS STEBĖJIMAS	11
4. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS EFEKTYVUMO VERTINIMAS	12
PRIEDAS 1. VERTINIMO IŠVADŲ KATEGORIJŲ REIKŠMĖS	14

1. SANTRAUKA

Transcendent Group Baltics Finansų ministerijos užsakymu atliko Biržų rajono savivaldybės administracijos Centralizuoto vidaus audito skyriaus (toliau – CVAS) veiklos vertinimą.

Vertinimas atliktas vadovaujantis Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, Vietos savivaldos įstatymu, Pavyzdiniais vidaus audito tarnybos nuostatais, Pavyzdine vidaus audito metodika, Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašu ir Išorinio vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo tvarkos aprašo nuostatomis, atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus.

Vertinimo tikslai:

- Įvertinti, ar CVAS veikla atitinka Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, reikalavimus.
- Įvertinti, ar CVAS užtikrinamas vidaus auditorių profesinės etikos principų laikymasis.
- Įvertinti CVAS veiklos efektyvumą (CVAS veiklą ir išteklius).
- Pateikti rekomendacijas dėl CVAS veiklos tobulinimo.

Vertintojų grupės bendroji nuomonė ir vertinimo išvada

Vadovaujantis vertinimo metu gautais ir išnagrinėtais dokumentais galima teigti, kad Biržų rajono savivaldybės administracijos CVAS veiklos nepriklausomumas užtikrintas, sudarytos sąlygos vidaus auditorių objektyviai veiklai. CVAS veiklos reglamentavimas, vidaus audito atlikimo ir pažangos stebėjimo procesas ir jo dokumentavimas nagrinėtais atvejais atitinka teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, reikalavimus.

CVAS skiriamas pakankamas dėmesys įvairių sričių vidaus auditams, kas sudaro galimybę stiprinti vidaus kontrolę rizikingiausiose srityse. Analizuojant CVAS veiklos efektyvumą, pažymėtina, kad teikiamos rekomendacijos tobulina Biržų rajono savivaldybės administracijos, savivaldybės administravimo subjektų ir (arba) kitų savivaldybės viešųjų juridinių asmenų valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę.

Atsižvelgiant į tai, kad CVAS veiklos vertinimo metu neatitikimų teisės aktų reikalavimams, galinčių daryti įtaką vidaus audito tarnybos veiklai, nenustatyta, taip pat atsižvelgiant į CVAS veiklos efektyvumo vertinimo rezultatus, teikiama išvada, kad Biržų rajono savivaldybės administracijos CVAS veikla, išskyrus 3.3. skyriuje pateiktą neatitikimą pastebėjimą, atitinka *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo* ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, nuostatas.

CVAS veikla, vertintojų nuomone, laikytina **efektyvia ir pažangia**. Vertintojų grupė padarė išvadą, kad Biržų rajono savivaldybės administracijos CVAS veikla ir procedūros, taip pat procesai, kuriais jie taikomi, **atitinka** atskirus teisės aktus ir Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašą.

2023 m. rugpjūčio 02 d.

2. IŽANGA

Bendra informacija

Biržų rajono savivaldybės tarybos 2003 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. T-300 „Dėl Centralizuotos savivaldybės vidaus audito tarnybos įsteigimo“ nuo 2004 m. sausio 1 d. įsteigtas Biržų rajono savivaldybės administracijos struktūrinis padalinys – Centralizuota vidaus audito tarnyba. Biržų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. T-138 „Dėl Biržų rajono savivaldybės administracijos struktūros“ pakeistas struktūrinio padalinio pavadinimas „Centralizuota vidaus audito tarnyba“ į „Centralizuotas vidaus audito skyrius“.

CVAS padalinių neturi. Biržų rajono savivaldybės administracijos Centralizuoto vidaus audito skyriuje patvirtintos 2 (dvi) – vedėjo ir vidaus auditoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybės. Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. rugsėjo 23 d. įsakymu panaikinta vyriausiojo specialisto pareigybė ir įsteigta vidaus auditoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybė.

2022 m. pradžioje CVAS dirbo 1 (vienas) valstybės tarnautojas (CVAS vedėja). Nuo 2022 m. vasario 14 d. Skyriuje darbą pradėjo vidaus auditorius (vyriausiasis specialistas). 2022 m. pabaigoje CVAS dirbo 2 (du) valstybės tarnautojai.

Vertinimo kriterijai:

- Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas Nr. IX-1253 (toliau – *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas*).
- Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas Nr. I-533 (toliau – *Savivaldos įstatymas*).
- Pavyzdiniai vidaus audito tarnybos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 470 „Dėl Pavyzdinių vidaus audito tarnybos nuostatų patvirtinimo“ (toliau – *Pavyzdiniai nuostatai*).
- Pavyzdinė vidaus audito metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ (toliau – *Pavyzdinė metodika*).
- Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ (toliau – *Etikos principų aprašas*).
- Išorinio vidaus audito tarnybų veiklos vertinimo tvarkos aprašo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. 1K-8 „Dėl Finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ pakeitimo“ (toliau – *Veiklos vertinimo tvarkos aprašas*).
- Tarptautiniai vidaus audito profesinės praktikos standartai ir Tarptautinio vidaus auditorių instituto parengtas Vidaus audito gebėjimų brandumo modelis.

Vertinimo apimtis:

Vertintas laikotarpis nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d.

Vertinimo apribojimai:

Vertinimas atliktas pilna apimtimi.

Vertinimo metodai:

- Analitinės procedūros, kurių metu buvo analizuojami Biržų rajono savivaldybės administracijos teisės aktai, susiję su CVAS veikla ir veiklos procesais.

- Pokalbiai, apklausa, naudojant apklausos anketas Biržų rajono savivaldybės administracijos CVAS vadovui ir CVAS vidaus auditoriui (vyriausiajam specialistui). VJA vadovas – administracijos direktorius – į pateiktą anketą neatsakė (priežastis – naujai pradėjo eiti pareigas nuo 2023 m. gegužės 2 d., todėl negalėjo objektyviai pateikti atsakymų už praeitus laikotarpius).
- Veiklos ir darbo dokumentų atitikties vidaus auditą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams patikrinimas.
- CVAS veiklos efektyvumo analizė.

Biržų rajono savivaldybėje naujos redakcijos Vietos savivaldos įstatymo nuostatos pradėtos taikyti nuo 2023 m. balandžio 1 d. Atsižvelgiant į vertinamą laikotarpį (nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d.) Biržų rajono CVAS veiklos atitiktis naujos redakcijos Vietos savivaldos įstatymui nebuvo vertinama⁴.

⁴ Atsižvelgiant į vertinamąjį laikotarpį, 2023 m. vertinti nebuvo. Tačiau pažymėtina, jog atsižvelgiant į nuo 2023 m. balandžio 1 d. įsigaliojusias naujos redakcijos Vietos savivaldos įstatymo nuostatas, CVAS veiklos reglamentavime yra pasikeitimai ir einamuoju laikotarpiu Biržų raj. savo veikloje CVAS vadovaujasi 2023 m. gegužės 3 d. patvirtinta nauja CVAS nuostatų redakcija. Kiti norminiai dokumentai (CVAS metodika) 2023 m. nesikeitė.

3. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS ATITIKTIES VIDAUS KONTROLĖS IR VIDAUS AUDITO ĮSTATYMO IR KITŲ TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMAMS VERTINIMAS

3.1. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS REGLAMENTAVIMAS IR VEIKLOS NEPRIKLUSOMUMAS

Teigiami pastebėjimai:

1. Vertinamuoju laikotarpiu CVAS buvo savarankiškas Biržų rajono savivaldybės administracijos padalinys, tiesiogiai pavaldus Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriui. CVAS tikslas padėti savivaldybės administracijos direktoriui, savivaldybės administravimo subjektų ir (arba) kitų savivaldybės viešųjų juridinių asmenų vadovams siekti viešojo juridinio asmens veiklos tikslų, tobulinant viešojo juridinio asmens valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę. CVAS, vykdydamas priskirtas funkcijas, vertinamuoju laikotarpiu vadovavosi Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. A-41 patvirtintais CVAS nuostatais (toliau – *CVAS nuostatai*), 2020 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. A-90 patvirtinta Vidaus audito metodika (toliau – *CVAS metodika*) ir patvirtintais CVAS vedėjo ir vidaus auditoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybių aprašymais. Atsižvelgiant į nuo 2023 m. balandžio 1 d. pasikeitusį Vietos savivaldos įstatymą, 2023 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. A-375 buvo patvirtinta nauja Biržų rajono CVAS nuostatų redakcija (pagal einamuoju laikotarpiu galiojančią reglamentavimą, CVAS pavaldus administracijos direktoriui ir atskaitingas merui.).
2. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ 4.3 punktas numato, kad viešųjų juridinių asmenų, kurie yra viešojo sektoriaus subjektai, vidaus audito tarnybų vadovai per du mėnesius nuo šio įsakymo įsigaliojimo (2020-01-01) dienos pagal šio įsakymo 1.1 papunkčiu patvirtintą *Pavyzdinę metodiką* parengia ir pateikia viešojo juridinio asmens vadovui tvirtinti atnaujintą *CVAS metodiką*. Biržų rajono savivaldybės administracijos *CVAS metodika* parengta ir savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu patvirtinta laiku.
3. Patikrinus dokumentus nustatyta, kad Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu vertinamuoju laikotarpiu galiojusi patvirtinta *CVAS metodika*, *CVAS nuostatai* ir CVAS darbuotojų pareigybių aprašymai pilnai atitinka vidaus auditą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.
4. Vadovaujantis pateiktais ir vertinimo metu peržiūrėtais dokumentais įsitikinta, kad CVAS vedėja organizuodamas ir planuodamas CVAS darbą, užtikrina, kad būtų tinkamai atliekamas vidaus auditas, pateikiami vidaus audito rezultatai, atliekamas pažangos stebėjimas. Teikiami pasiūlymai ir rekomendacijos vadovybei bei savalaikiai ir tinkamai (pagal finansų ministro nustatytą metinės vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos rengimo ir teikimo tvarką) teikiamos CVAS metinės veiklos ataskaitos.
5. CVAS veikla organizuojama ir vidaus auditas atliekamas vadovaujantis *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu*, *Pavyzdine metodika* ir kitais teisės aktais, atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus ir laikantis vidaus auditorių profesinės etikos principų.
7. Vertinimo metu buvo analizuojamas CVAS veiklos nepriklausomumo užtikrinimas. Pagal *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo* 10 straipsnio 5 dalį vidaus audito tarnybos vadovas ir vidaus auditoriai negali dalyvauti valdant viešąjį juridinį asmenį, o pagal šio straipsnio 6 dalį – vidaus auditoriai, siekdami išsaugoti objektyvumą, neturi dalyvauti nustatant bei įgyvendinant viešojo juridinio asmens, jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų viešųjų juridinių asmenų vidaus kontrolės politiką. Vertinamuoju laikotarpiu CVAS struktūroje, skelbiamoje Biržų rajono savivaldybės interneto svetainėje (nuoroda

<https://www.birzai.lt/savivaldybe/struktura-ir-kontaktai/60>) ir *CVAS nuostatų* 3 punkte⁵ buvo įtvirtintas CVAS tiesioginis pavaldumas ir atskaitingumas savivaldybės administracijos direktoriui⁶. *CVAS nuostatų* 4 punkte patvirtintos nuostatos, užtikrinančios CVAS nepriklausomumą – CVAS yra nepriklausomas nuo viešųjų juridinių asmenų vertinamos veiklos, jų atliekamų vidaus kontrolės procedūrų ir nėra už jas atsakinga. Vadovaujantis vertinimo metu surinktais duomenimis, dokumentais ir informacija nenustatyta, kad CVAS darbuotojų vidaus audito nepriklausomumo ir objektyvumo principai būtų pažeidžiami, taip pat, kad CVAS būtų daromas poveikis, kai yra planuojamas ir atliekamas vidaus auditas ir pateikiami vidaus audito rezultatai.

8. Pagal pateiktus ir vertinimo metu nagrinėtus dokumentus galima teigti, kad vertinamuoju laikotarpiu Biržų rajono savivaldybės administracijoje buvo užtikrinamas CVAS veiklos nepriklausomumas, sudarytos prielaidos vidaus auditorių objektyviai ir kokybiškai veiklai.

⁵ Visi esami ir toliau ataskaitoje esantys vertinimai remiasi vertinamuoju laikotarpiu (nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d.) galiojusiais vidiniais norminiais dokumentais ir teisės aktais.

⁶ Atsižvelgiant į nuo 2023 m. balandžio 1 d. pasikeitusias Vietos savivaldos įstatymo nuostatas, kurios įgyvendintos naujojoje CVAS nuostatų redakcijoje (2023-05-10 įsakymas Nr. A-375), einamuoju laikotarpiu CVAS pavaldus administracijos direktoriui ir atskaitingas merui.

3.2. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS PLANAVIMAS

Teigiami pastebėjimai:

1. Vertintojai atliko CVAS 2021-2023 ir 2022-2024 metų ilgalaikių veiklos planų, 2020 metų, 2021 metų bei 2022 metų CVAS metinių veiklos planų sudarymo, jų pakeitimų bei įgyvendinimo peržiūrą.
2. Vadovaujantis *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo* 11 straipsnio 2 dalies 3 punktu, CVAS vedėja sudaro ilgalaikius ir metinius vidaus audito tarnybos veiklos planus, atsižvelgdama į vidaus audito visumos, kurią sudaro Biržų rajono savivaldybės administracija, savivaldybės administravimo subjektai, savivaldybės viešieji juridiniai asmenys, jų veiklos sričių rizikos vertinimo rezultatus, taip pat į vadovybės išsakytus lūkesčius. Vertinimui pateikti CVAS metiniai veiklos planai ir jų pakeitimai patvirtinti Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus, kaip numatyta *Pavyzdinės metodikos* 3 punkte, taip pat minėti planai buvo derinti su Kontrolės ir audito tarnyba nustatyta tvarka.
3. Metiniuose veiklos planuose laikas konsultavimo veiklai vertinamu laikotarpiu nebuvo numatytas, konsultavimo veikla vykdoma nebuvo.
4. Visu vertinamu laikotarpiu (2020 m., 2021 m., 2022 m.) vidaus audito veiklos metinis planavimas (įskaitant rizikos vertinimus, derinimus su vadovybe, ir kt.) atliekamas tinkamai ir iš anksto – dar neprasidėjus kalendoriniams metams bei metiniai vidaus audito planai tvirtinami gruodžio mėnesiais (atitinkamai metiniai veiklos planai buvo patvirtinti: 2020-iems metams – 2019-12-19, 2021-iems metams – 2020-12-15, 2022-iems metams – 2021-12-15).
5. Metiniai 2020 m., 2021 m., 2022 m. veiklos planai buvo keičiami (2020-ųjų metų – keistas 2020-01-31; 2021-ųjų metų – keistas 2021-04-01 ir 2021-04-27; 2022-ųjų metų – keistas 2022-10-24). Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad ne visais atvejais metiniuose veiklos planų pakeitimuose buvo nurodytos jų pakeitimo priežastys, taip kaip yra numatyta *Pavyzdinėje metodikoje* (2020-01-31 ir 2021-02-01 metinių veiklos planų pakeitimai). Metiniai planai buvo įvykdyti (vertinant juos pagal paskutinę aktualią redakciją).
6. Atsižvelgiant į vertinimo metu surinktą informaciją bei dokumentus CVAS veiklos ilgalaikis planavimas **atitinka**, tačiau metinis veiklos planavimas tik **iš dalies atitinka** *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo* ir *Pavyzdinės metodikos* reikalavimus.

3.3. VIDAUS AUDITO ATLIKIMAS

Teigiami pastebėjimai:

1. Atliktų vidaus auditų atitiktis vidaus auditą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams nustatyta vertinant nuo 2020 m. sausio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. atliktų vidaus auditų ataskaitas ir vidaus auditorių darbo dokumentus. Atitiktis vertinimui atlikti naudojamos atrankos metodu ir nusistatėme tam tikrus su vidaus auditais susijusius kriterijus (skirtingų temų, skirtingų audituojamų subjektų ir skirtingos apimties), kad atrinkus vidaus auditus ir atlikus detalias vertinimo procedūras, galėtume pateikti pagrįstas išvadas, o atrinktoji vidaus auditų dalis, kuo objektyviau atspindėtų visumą. Iš minėtu periodu atliktų 17 vidaus auditų vertinimui buvo pasirinktos šių vidaus auditų ataskaitos ir vidaus audito darbo dokumentai:

Eil. Nr.	Vidaus auditas	Vidaus audito ataskaitos Nr. ir data
1.	VšĮ Biržų raj. socialinių paslaugų centras (veiklos ir valdymo auditas)	2021-12-21 Nr. T4-9
2.	Biržų raj. savivaldybės administracijos struktūrinis teritorinis padalinys – Širvėnos seniūnijos veiklos ir valdymo vidaus auditas	2021-05-04 Nr. T4-5
3.	Biržų raj. savivaldybės administracija, Savivaldybės biudžetinės įstaigos (korupcijos rizikos valdymo vertinimas)	2022-10-07 Nr. T4-11
4.	Biržų raj. Vabalninko Balio Sruogos gimnazija (veiklos ir valdymo auditas)	2022-04-13 Nr. T4-6
5.	Biržų raj. Kirdonių universalus daugiaviečių centras (veiklos ir valdymo auditas)	2022-07-19 Nr. T4-9

2. Vidaus audito ataskaitos ir vidaus auditorių darbo dokumentai buvo vertinami pagal jų parengimo formos ir turinio atitiktį *Pavyzdinės metodikos* III skyriaus „Vidaus audito procesas“ reikalavimams, tačiau nevertintas vidaus audito metu nustatytų faktų, išvadų ir rekomendacijų pagrįstumas. Buvo siekta gauti patikinimą, ar vidaus auditorių darbo dokumentai pagrindžia vidaus audito ataskaitose pateiktas išvadas. Vertinimo metu buvo laikomasi prielaidos, kad vertintojams pateikti vidaus audito darbo dokumentai, vidaus audito ataskaitos ir kiti su CVAS vidaus auditų atlikimu susiję dokumentai ir duomenys yra teisingi, išsamūs ir galutiniai.

3. Peržiūrėjus pasirinktų vidaus auditų ataskaitas ir išanalizavus darbo dokumentus nustatyta, kad CVAS vidaus audito procesas, išskyrus 6.1 punkte paminėtą neatitikimą, planuojamas **tinkamai**, vidaus audito procedūros atliekamos vadovaujantis sudarytais vidaus audito planais ir programomis, o vidaus audito metu gauta informacija registruojama vidaus auditorių darbo dokumentuose. Taip pat darbo dokumentuose detalios ir plačiai išdėstyti vidaus audito metu nustatyti svarbūs faktai, nurodyti rasti pažeidimai ir/ar klaidos, teisės aktų reikalavimų neatitikimai, nukrypimai nuo patvirtintų procedūrų, paaiškintos priežastys, dėl kurių atsirado pažeidimai ir klaidos bei nurodyta galima jų įtaka audituojamo subjekto veiklai. Taip pat vidaus kontrolė įvertinama tinkamai, kaip numatyta *Pavyzdinėje metodikoje*, t.y. pagal nustatytus 5 elementus.

4. CVAS vadovas atlieka su vidaus audito kokybės užtikrinimu susijusias, vidaus audito atlikimo ir vidaus audito pažangos stebėjimo priežiūros bei darbo dokumentų ir vidaus audito ataskaitos projekto peržiūros procedūras, kurios numatytos *Pavyzdinės metodikos* V skyriaus „Vidaus auditoriaus ir VAT vadovo teisės ir pareigos“ 78.1 ir 78.2 papunkčiuose.

5. Vidaus audito ataskaitos projekto derinimo ir galutinės vidaus audito ataskaitos parengimo ir pateikimo audituojamiesiems subjektams ir viešojo juridinio asmens vadovui procesai **atitinka** *Pavyzdinės metodikos* reikalavimus.

6. Vertinimo metu peržiūrėtos vidaus audito ataskaitos ir parengti darbo dokumentai pagal savo formą ir turinį **atitinka** *Pavyzdinės metodikos* reikalavimus, išskyrus šį nežymų neatitikimą, kuris nedaro ir neturi esminės įtakos vidaus auditų atlikimui, tačiau neatitinka *Pavyzdinėje ir CVAS metodikose* nustatytų reikalavimų:

6.1. Vadovaujantis *Pavyzdinės metodikos* 35 punktu ir *CVAS metodikos* 37 punktu darbo dokumentuose privalo būti nurodytas vidaus audito procedūrų atlikimo tikslas, informacijos šaltinis, taikytos vidaus audito procedūros, vidaus audito apimtis, susijusi su atliktomis vidaus audito procedūromis. Vertinimo metu nustatyta, kad darbo dokumentuose nurodoma visa pagal reikalavimus būtina informacija, tačiau nėra įvardinamas informacijos šaltinis.

3.4. PAŽANGOS STEBĖJIMAS

Teigiami pastebėjimai:

Vadovaujantis *Pavyzdinės metodikos* ir *CVAS metodikos* 63 punktu, atliekant pažangos stebėjimą, vidaus auditorius turi parengti pažangos stebėjimo ataskaitą, kai atliekamas atskiras pažangos stebėjimo vidaus auditas, arba pažymą apie vidaus audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą.

Vertinant pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo CVAS procesus ir vykdomą rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną, CVAS pateikė informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimo pažangą (keturias pažangos stebėjimo pažymas, pagal penktąjį į atranką įtrauktą vidaus auditą „Biržų raj. savivaldybės administracija, Savivaldybės biudžetinės įstaigos (korupcijos rizikos valdymo vertinimas)“ pažangos stebėjimo pažyma nepateikta – kadangi dar nėra suėjęs rekomendacijų įgyvendinimo terminas.).

CVAS atliekamas pažangos stebėjimas **atitinka** *Pavyzdinės metodikos* nuostatas.

Taip pat vertintojai, atrankos būdu, atliko CVAS vidaus audito ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo priežiūros analizę (iš 10 audituojamiesiems pateiktų rekomendacijų, peržiūrėtas 10 rekomendacijų įgyvendinimas). Neatitikimų nenustatyta.

4. VIDAUS AUDITO TARNYBOS VEIKLOS EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Teigiami pastebėjimai:

CVAS veiklos vertinimo metu buvo siekiama įvertinti CVAS veiklos pažangą, gebėjimus ir brandą, nustatyti, ar CVAS, siekdamas pažangos, nustato silpnąsias savo veiklos sritis ir numato veiklos gerinimo priemones.

Vertintojai, atlikę CVAS veiklos atitikties *Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo* ir kitų vidaus audito reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams vertinimą, išanalizavę papildomą CVAS pateiktą informaciją ir dokumentus, bei atsižvelgdami į Tarptautinio vidaus auditorių instituto parengto Vidaus audito gebėjimų brandumo modelio atskiras nuostatas, teikia nuomonę, kad Biržų rajono savivaldybės administracijos CVAS vykdoma veikla, laikytina **efektyvia ir pažangia**.

CVAS padalinyje taikyta sėkminga patirtis ir geroji praktika:

- CVAS vadovas atliko vidaus audito tarnybos veiklos efektyvumo (CVAS veiklos, gebėjimų ir išteklių) įsivertinimą (2023 m. kovo 7 d.). Vertinant CVAS veiklos silpnąsias sritis, veiklos tobulinimo poreikį ir veiklos gerinimo priemones pagal Vidaus audito gebėjimų brandumo modelio rekomendacijas, nusimatė veiklos tobulinimo priemones (Numatytos įgyvendinti CVAS veiklos gerinimo priemonės – didinti skyriaus veiklai reikalingus žmogiškuosius išteklius; padidėjus žmogiškiems ištekliams CVAS veiklai vykdyti, didinama vidaus audito pažanga didinant CVAS veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą; bendravimo ir bendradarbiavimo veiksmingumo didinimas, kuris gali būti užtikrinamas atliekant vidaus auditus aktualiomis temomis, pateikiant reikšmingas rekomendacijas, vidaus auditų metu profesionaliai, konstruktyviai bendraujant, laikantis vidaus auditorių profesinio elgesio principų ir normų. O taip pat nusimatytos vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimo kryptys – rizikų nustatymas, vidaus kontrolės vertinimas). Periodinis tokių CVAS veiklos įsivertinimų atlikimas ir numatytų veiklos gerinimo priemonių įgyvendinimas turėtų užtikrinti vidaus audito tarnybos veiklos pažangą ir vidaus auditorių įgūdžių tobulinimą, siekiant įgyvendinti vidaus audito tarnybos veiklos tikslus;
- Biržų raj. įdiegta tinkama geroji praktika planuojant vidaus audito veiklą – visu vertinamu laikotarpiu (2020 m., 2021 m., 2022 m.) vidaus audito veiklos metinis planavimas (įskaitant rizikos vertinimus, derinimus su vadovybe, ir kt.) atliekamas dar neprasidėjus kalendoriniams metams bei metiniai vidaus audito planai tvirtinami gruodžio mėnesiais (atitinkamai metiniai veiklos planai buvo patvirtinti: 2020-iesiems metams – 2019-12-19, 2021-iesiems metams – 2020-12-15, 2022-iesiems metams – 2021-12-15);
- CVAS įdiegtos priemonės, skirtos užtikrinti, kad, vidaus auditoriai laikytųsi nustatytų profesinės etikos reikalavimų. *CVAS nuostatų* 4 punktas numato, kad CVAS vadovas ir vidaus auditoriai, atlikdami jiems pavestas vykdyti funkcijas, turi laikytis Finansų ministro nustatytų profesinės etikos principų;
- CVAS vertinamu laikotarpiu (2000 m., 2021 m. ir 2022 m.) iš viso atliko 17 vidaus auditų. Vidaus auditų ataskaitose teikė rekomendacijas dėl korupcijos prevencijos priemonių diegimo, tarnybinio transporto kuro normų nustatymo, darbuotojų veiklos vertinimo atlikimo, finansavimo iš savivaldybės biudžeto lėšų tvarkos aprašo tikslinimo, programų vertinimo kriterijų tikslinimo, teikiamų paraiškų pildymo kontrolės, vidaus kontrolės politikos rengimą koordinuojančių ir vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą atliekančių darbuotojų paskyrimo, darbo užmokesčio darbuotojams nustatymo, viešųjų pirkimų vykdymą reglamentuojančių norminių teisės aktų laikymosi ir kt. sričių tobulinimo.

- Vertinimo metu CVAS vedėja ir CVAS vidaus auditorė (vyriausioji specialistė) atsakė į apklausos anketose pateiktus klausimus. Įvertinus atsakymus apklausos anketose ir CVAS vedėjo išsakytą nuomonę, darytina išvada, kad savivaldybės administracijoje sudarytos tinkamos sąlygos efektyviam CVAS darbui.
- CVAS vedėja ir vidaus auditorė (vyriausioji specialistė) vertinamu laikotarpiu kėlė kvalifikaciją šiose srityse: Viešojo sektoriaus subjektų vidaus ir finansų kontrolė; Veiklos auditas. Projektų auditas. Administracinės naštos mažinimo galimybės; Korupcijos prevencijos svarba viešajame sektoriuje; Vidaus auditorių profesinių gebėjimų tobulinimas (bendradarbyje grįsta komunikacija ir grįžtamasis ryšys; kaip geriau suprasti savo organizaciją, jos elgesį ir efektyviai dirbti komandai); Vidaus kontrolės elementas – rizikos vertinimas. Kaip atlikti rizikos veiksnių nustatymą ir analizę laikantis principų; Viešasis įvaizdis ir jo valdymas.

Tobulinant CVAS veiklą ir gebėjimus, siūlome atsižvelgti į vertinimo ataskaitos 3.3. skyriuje pateiktą neatitikimą, taip pat užtikrinti, jog ateityje visais atvejais keičiant metinius veiklos planus būtų nurodomos metinių planų keitimo priežastys.

Papildomai galėtų būti svarstomos ir kitos, gerosios vidaus audito praktikoje taikomos, su CVAS vykdoma veikla susijusios priemonės, kurios įtakotų teigiamus vidaus audito veiklos ir su CVAS branda susijusius pokyčius:

- Sisteminių veiklos ar kelių audituojamų subjektų vidaus auditų atlikimas;
- Prisidėti prie viešojo juridinio asmens vystymosi, perduodant viešojo juridinio asmens darbuotojams žinias rizikos valdymo bei vidaus kontrolės supratimo srityse;
- Kvalifikacijos tobulinimą planuoti atsižvelgiant į konkrečius poreikius ir prioritetus (identifikuojant reikalingas žinias), o organizuojant kvalifikacijos kėlimą ir profesinių įgūdžių tobulinimą vadovautis 40 akad. val. per metus rekomendacija.

PRIEDAS 1. VERTINIMO IŠVADŲ KATEGORIJŲ REIKŠMĖS

„Pilnai atitinka“ reiškia, kad vertintojų grupė padarė išvadą, kad atitinkamos Vidaus audito tarnybos, veikla, struktūra ir procedūros, taip pat procesai, kuriais jie taikomi, visais reikšmingais aspektais atitinka Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimus, įskaitant Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašą. Vidaus audito veikla yra efektyvi ir vykdoma atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus. Tai reiškia, kad gali būti galimybių tobulėti, tačiau tai neturėtų reikšti situacijų, kai Vidaus audito tarnyba neįgyvendino teisės aktų ar Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašo ir jų veiksmingai netaikė arba nepasiekė nustatytų tikslų bei neatitiko gerosios vidaus audito praktikos. Kaip nurodyta pirmiau, bendra atitiktis nereikalauja visiško ar tobulo atitikimo, idealios situacijos, tačiau iš esmės nusako sėkmingą praktiką.

„Dalinai atitinka“ reiškia, kad vertintojų grupė padarė išvadą, kad Vidaus audito tarnybos deda sąžiningas pastangas, kad atitiktų Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimus, kad vidaus audito veikla būtų efektyvi ir vykdoma atsižvelgiant į tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus, tačiau nepasiekia kai kurių pagrindinių tikslų. Paprastai tai bus svarbios galimybės pagerinti veiksmingą teisės aktų ir gerosios praktikos ar Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašo taikymą ir (arba) pasiekti jų keliamus tikslus. Veiklos efektyvumas turėtų būti tobulinamas. Kai kurie trūkumai gali būti nekontroliuojami vidaus audito veiklos ir dėl jų gali būti pateiktos rekomendacijos Vadovybei.

„Neatitinka“ reiškia, kad vertintojų grupė padarė išvadą, kad Vidaus audito tarnybai nepavyksta įgyvendinti daugelio ar visų teisės aktų ir Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašo tikslų. Šie trūkumai paprastai turi didelį neigiamą poveikį vidaus audito veiklos efektyvumui ir jos potencialui sukurti pridėtinę vertę organizacijai. Turi būti užtikrinamos deramos pastangos siekiant veiklos kokybės ir efektyvumo (tai taip pat gali būti svarbios tobulinimo galimybės, įskaitant Vadovybės veiksmus), kurios turėtų būti įgyvendinamos atskirai tam numatytomis priemonėmis.